

MODULI YA 4

UTAWALA WA KIUCHUMI NA KIJAMII (ESG) NA MAZOEA ENDELEVU	
Muda:	Masaa 5
Malengo ya kujifunza:	<p>a) Kuelewa Kanuni za ESG: Washiriki wataweza kueleza dhana za kimsingi za vigezo vya Mazingira, Kijamii na Utawala (ESG) na umuhimu wake katika maendeleo endelevu.</p> <p>b) Fanya Utafiti wa ESG: Washiriki watakuza ujuzi unaohitajika kufanya utafiti wa kina wa ESG, ikiwa ni pamoja na ukusanyaji wa data, uchambuzi, na tathmini muhimu ya ripoti za uendelevu.</p> <p>c) Unganisha Mifumo ya Maarifa ya Ndani: Washiriki watajifunza kuunganisha Mifumo ya Maarifa ya Asili (IKS) na Elimu ya Maendeleo Endelevu (ESD) ili kukuza mazoea ya uendelevu yanayofaa kitamaduni na madhubuti.</p> <p>d) Tekeleza Programu za Mazingira: Washiriki watapata ujuzi wa vitendo katika kubuni na kutekeleza programu za mazingira zinazolenga kupunguza taka, uhifadhi wa nishati, na usimamizi wa dutu hatari.</p> <p>e) Tathmini Uzingatiaji wa ESG: Washiriki wataweza kutathmini utiifu wa shirika na viwango na kanuni za sasa za ESG, kutambua maeneo ya kuboresha na mbinu bora.</p>
Moduli ndogo:	<p>a. Kuelewa Viwango vya ESG: Mitindo na Viwango vya Hivi Punde katika ESG</p> <p>b. Utafiti wa ESG - Kufanya utafiti mzuri wa ESG</p> <p>c. ESG na IKS: Kuunganisha mifumo ya maarifa ya ndani na elimu kwa maendeleo endelevu</p> <p>d. Programu za Mazingira: Utekelezaji wa programu za kupunguza taka, uhifadhi wa nishati na usimamizi wa dutu hatari</p>

<p>Rasilimali na vifaa:</p>	<p>1. Vitabu:</p> <ul style="list-style-type: none">• "Uwekezaji Endelevu: Mapinduzi katika Nadharia na Mazoezi" na Cary Krosinsky na Sophie Purdom• "Kitabu cha ESG: Mwongozo wa Uwekezaji wa Mazingira, Kijamii, na Utawala" na David H. Rosenberg• "Mbinu za Utafiti kwa Wanafunzi wa Biashara" na Mark Saunders, Philip Lewis, na Adrian Thornhill• "Mazoea ya Usimamizi wa Taka: Manispaa, Hatari, na Viwanda" na David C. Wilson• "Elimu kwa Malengo ya Maendeleo Endelevu: Malengo ya Kujifunza" na UNESCO <p>2. Makala na Majarida:</p> <ul style="list-style-type: none">• Jarida la Fedha Endelevu na Uwekezaji• Mkakati wa Biashara na Mazingira• Uwajibikaji wa Jamii na Usimamizi wa Mazingira <p>3. Rasilimali za Mtandaoni:</p> <ul style="list-style-type: none">• Tovuti ya Malengo ya Maendeleo Endelevu ya Umoja wa Mataifa (SDGs)• Tovuti ya Global Reporting Initiative (GRI) kwa miongozo juu ya kuripoti uendelevu• Bodi ya Viwango vya Uhasibu Endelevu (SASB) kwa viwango vya ESG <p>4. Vifaa vya kujifunza</p> <ul style="list-style-type: none">• Wasomaji wa Kielektroniki: Vifaa kama vile Amazon Kindle au Kobo vinaweza kutumika kufikia anuwai ya vitabu vya kielektroniki kuhusu mada za ESG na uendelevu.• Kompyuta kibao: Kompyuta kibao kama vile kompyuta kibao za iPad au Android zinaweza kutumika kusoma vitabu vya kielektroniki, kufikia kozi za mtandaoni na kushiriki katika wavuti.• Laptops/Desktops: Muhimu kwa kufanya utafiti, kuandika ripoti, na kujihusisha na nyenzo shirikishi za mtandaoni zinazohusiana na mazoea ya ESG.
-----------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ● Simu mahiri: Ni muhimu kwa kufikia programu zinazohusiana na ufuatiliaji endelevu, makala za habari na podikasti zinazolenga mada za ESG. ● Vifaa vinavyoweza kuvaliwa: Saa mahiri zinaweza kutumika kupokea arifa kuhusu matukio endelevu au vikumbusho vya shughuli za kujifunza.
Tathmini:	<p>1. Tathmini za Uundaji Maswali na Majaribio Mafupi: Maswali ya mara kwa mara yanaweza kufanywa baada ya kila moduli ndogo ili kutathmini uelewa wa dhana muhimu na istilahi zinazohusiana na ESG. Majarida ya Kutafakari: Wahimize washiriki kudumisha majarida ambapo wanatafakari juu ya uzoefu wao wa kujifunza, maarifa waliyopata na matumizi ya kanuni za ESG katika hali halisi.</p> <p>2. Tathmini za msingi wa mradi Miradi ya Kikundi: Wape washiriki kufanya kazi katika vikundi ili kuunda ripoti ya kina ya ESG au mpango endelevu wa shirika dhahania au halisi. Hii itatathmini uwezo wao wa kutumia maarifa kwa ushirikiano. Uchunguzi kifani: Changanua masomo ya ulimwengu halisi ya mashirika yanayotekeleza mazoea ya ESG. Washiriki wanaweza kuwasilisha matokeo na mapendekezo yao.</p> <p>3. Utekelezaji wa vitendo Miradi ya Shamba: Washiriki wanaweza kushiriki katika miradi ya kijamii inayolenga kupunguza taka au uhifadhi wa nishati, wakiandika michakato na matokeo yao kama sehemu ya tathmini yao. Ubunifu wa Programu: Washirikishe washiriki wa kubuni programu ya mazingira inayoshughulikia suala maalum (kwa mfano, usimamizi wa taka hatari), ambayo watawasilisha kwa darasa.</p> <p>4. Tathmini za Muhtasari Mtihani wa Mwisho: Mtihani wa kina unaojumuisha maudhui yote ya moduli, ikiwa ni pamoja na dhana muhimu, mbinu na matumizi ya vitendo ya viwango vya ESG.</p>

	<p>Mradi wa Capstone: Mradi wa mwisho ambao unahitaji washiriki kuunganisha mafunzo yao kwa kuunda mkakati wa kina wa ESG kwa shirika, ikijumuisha mipango ya utekelezaji na vipimo vya tathmini</p> <p>5. Tathmini ya rika Mapitio ya rika: Jumuisha tathmini ya rika ambapo washiriki hutathmini miradi au mawasilisho ya kila mmoja kulingana na vigezo vilivyoamuliwa mapema. Hii inahimiza kufikiri kwa kina na maoni ya kujenga.</p>
<p>Ujuzi/uwezo uliotengenezwa :</p>	<p>a. Maarifa na Uelewa wa ESG: Wanafunzi watapata ufahamu wa kina wa kanuni, mifumo na kanuni za ESG, na kuwawezesha kukabiliana na ugumu wa utawala endelevu.</p> <p>b. Ujuzi wa Utafiti na Uchambuzi: Washiriki watakuza ujuzi dhabiti wa utafiti, ikiwa ni pamoja na ukusanyaji wa data, uchanganuzi, na tathmini muhimu ya taarifa zinazohusiana na ESG, na kuongeza uwezo wao wa kufanya maamuzi sahihi.</p> <p>c. Ubunifu na Utekelezaji wa Programu: Wanafunzi watapata ujuzi wa vitendo katika kubuni na kutekeleza programu za mazingira zinazolenga kupunguza taka, uhifadhi wa nishati, na usimamizi wa dutu hatari.</p> <p>d. Ujumuishaji wa Mifumo ya Maarifa ya Mitaa: Washiriki watajifunza kujumuisha Mifumo ya Maarifa ya Asili (IKS) katika Elimu ya Maendeleo Endelevu (ESD), kukuza mbinu kamili ya uendelevu inayoheshimu tamaduni za wenyeji.</p> <p>e. Ushiriki wa Wadau na Mawasiliano: Moduli hii itaongeza uwezo wa wanafunzi kushirikiana na washikadau mbalimbali kwa ufanisi, kuwasiliana na mikakati ya uendelevu, na kutetea mazoea ya ESG ndani ya mashirika.</p> <p>f. Kutatua Matatizo na Kufikiri Makini: Wanafunzi watakuza ustadi wa kufikiri muhimu kwa kutathmini changamoto changamano za uendelevu na kupendekeza suluhisho za ubunifu.</p> <p>g. Ujuzi wa Usimamizi wa Mradi: Washiriki watapata uzoefu katika kusimamia miradi inayohusiana na mipango ya ESG, ikiwa ni pamoja na kupanga, utekelezaji, ufuatiliaji na tathmini.</p>

Moduli ndogo 4.1

Kuelewa Viwango vya ESG

→ Ujuzi:

1. Maarifa ya ESG.
2. Uelewa wa kufuata.

KUELEWA VIWANGO VYA ESG
Shughuli ya 1: Kuelewa Viwango vya ESG
Muda: Masaa 1.5
Malengo maalum ya kujifunza <ol style="list-style-type: none">1. Eleza kanuni muhimu za ESG na umuhimu wake katika maendeleo endelevu.2. Tambua mifumo ya udhibiti na viwango vya kuripoti vinavyohusiana na ESG.
Mbinu, Rasilimali na Vifaa <p>Mbinu: Mihadhara ya maingiliano, - Mihadhara ya maingiliano, uchambuzi wa uchunguzi wa kesi</p> <p>Vifaa vya Kujifunza: Projekta ya mawasilisho, Majukwaa ya mtandaoni ya majadiliano</p> <p>Rasilimali: Ripoti za ESG kutoka kwa mashirika mbalimbali, miongozo ya GRI na SASB</p>
Maelezo ya shughuli na Dhana Muhimu <p>Shughuli: Unda zoezi la kejeli juu ya ukuzaji wa viwango vya ESG kwa mradi wa dhahania au biashara. Majadiliano ya Kikundi juu ya Mifumo ya Udhibiti. Mihadhara juu ya Kanuni za ESG</p> <p>Dhana muhimu: - Vigezo vya ESG, Mifumo ya udhibiti, Viwango vya kuripoti</p>
Tathmini <p>- Maswali juu ya kanuni za ESG- Mawasilisho ya kikundi juu ya kiwango kilichochoaguliwa cha ESG</p>
Ujuzi / Uwezo uliotengenezwa <p>- Maarifa ya ESG- Uelewa wa kufuata</p>
Usomaji zaidi, shughuli, nyenzo, mazoea bora <ol style="list-style-type: none">a) "Uwekezaji Endelevu: Mapinduzi katika Nadharia na Mazoezi" na Cary Krosinsky na Sophie Purdom.b) "Kitabu cha ESG: Mwongozo wa Uwekezaji wa Mazingira, Kijamii, na Utawala" na David H. Rosenbergc) "Uwajibikaji wa Kampuni kwa Jamii: Mbinu ya Kimkakati" na David L. Rainey

Mazoea bora:

Sasisha sera za ESG mara kwa mara ili kuendana na kanuni na viwango vinavyobadilika.

Shirikisha washikadau katika uundaji wa mikakati ya ESG ili kuhakikisha uwazi na uwajibikaji.

Tekeleza mfumo thabiti wa kuripoti ambao unazingatia viwango vya GRI au SASB kwa uwajibikaji bora.

Co-funded by
the European Union

GSMESKILL

Kuelewa Viwango vya ESG

Malengo ya Kujifunza

- Bainisha ESG na ueleze umuhimu wake.**
- Tofautisha vipengele vya vigezo vya ESG.**
- Kuelewa mifumo ya kuripoti ya ESG kama vile GRI na SASB.**
- Eleza faida za kufuata ESG.**
- Tambua changamoto za vitendo na mbinu bora.**
- Tengeneza muhtasari wa msingi wa sera ya ESG kwa biashara ndogo ndogo au mpango.**

Dhana muhimu

1. ESG: Mazingira, Kijamii, Utawala
 2. Vigezo vya ESG
 3. Mifumo ya Kuripoti ya ESG: GRI, SASB
 4. Uzingatiaji wa ESG na Faida
 5. Changamoto za ESG na Mbinu Bora
-

Utangulizi wa ESG

- **ESG (Mazingira, Jamii, Utawala)** ni mfumo unaosaidia biashara na mashirika kufanya kazi kwa uendelevu na kwa uwajibikaji kwa kuzingatia ulinzi wa mazingira, athari za kijamii, na utawala wa uwazi katika shughuli zao.
- ESG husaidia kuoanisha biashara na malengo ya muda mrefu ya kijamii na mazingira.
- Mfano wa ESG - Biashara ya kilimo inayoongozwa na vijana hutumia mbolea (E), inaajiri wanawake wa ndani (S), na kudumisha uwazi wa kifedha (G).

Kuona: Mchoro wa pembetatu unaoonyesha nguzo za E, S, na G zilizo na ikoni.

Vigezo vya ESG

Vigezo vya ESG ni maeneo mahususi ambayo biashara zinapaswa kushughulikia ili kufikia viwango vya mazingira, kijamii na utawala - kama vile kupunguza uzalishaji, kukuza usawa na kutekeleza uwazi.

- **Mazingira:** Athari kwa asili - taka, maji, uzalishaji.
 - **Kijamii:** Inalenga watu - kazi, usalama, ujumuishaji.
 - **Utawala:** Inazingatia usimamizi - maadili, maamuzi, kufuata.
-
- **Mfano:**
 - Biashara ndogo ya utengenezaji husakinisha mfumo wa paneli za jua (E), huajiri vijana kutoka jumuiya ya karibu (S), na kushiriki bajeti yake na wanachama kila mwezi (G).

Kidokezo cha Kufundisha:

- Wape wanafunzi kadi za hali ili kuainisha vitendo chini ya E, S, au G.

Mifumo ya Udhibiti

Mifumo ya udhibiti wa ESG ni mifumo sanifu inayoongoza jinsi mashirika yanavyopima, kufuatilia na kuripoti kuhusu mazoea ya ESG.

Mfumo wa Global Reporting Initiative (GRI): Inashughulikia mada pana za uendelevu - zinazopatikana kwa sekta zote.

Mfumo wa Bodi ya Viwango vya Uhasibu Uendelevu (SASB): Sekta mahususi, iliyoungwa kwa wawekezaji, inazingatia nyenzo za kifedha.

- **Mfano:**

- Benki inaripoti juu ya usalama wa mtandao chini ya SASB wakati ushirika wa kilimo unaripoti juu ya afya ya udongo kwa kutumia GRI.

Kidokezo cha Kufundisha:

- Tumia jedwali kulinganisha GRI na SASB: hadhira yako ni nani, upeo ni nini, toa mifano.
- Mlinganisho: GRI = ripoti kamili ya jamii; SASB = muhtasari wa mwekezaji wa kifedha.

Viwango vya Kuripoti vya ESG

Ripoti ya ESG ni mawasiliano yaliyopangwa ya juhudi za ESG za kampuni au shirika, matokeo, na athari kwa washikadau na umma.

- Ni nini kimejumuishwa: malengo, vitendo, matokeo, metriki (kwa mfano, % ya maji yaliyohifadhiwa au % ya nishati iliyohifadhiwa kama matokeo ya ufungaji wa jua).
- Purpose: accountability, transparency, communication.

Mfano:

- CBO ya vijana inaonyesha katika ripoti yao ya kila mwaka jinsi walivyopanda miti 500 na kutoa mafunzo kwa wanawake 40.

Kidokezo cha Kufundisha:

- Waonyeshe wanafunzi ukurasa rahisi wa ripoti ya ESG na uichambue.
- Uliza: "Ni jambo gani moja ambalo shirika lako linaweza kuripoti?"

Faida za Uzingatiaji wa ESG

Utiifu wa ESG unarejelea kufikia viwango vinavyotarajiwa vya ESG, ambavyo vinaweza kusababisha manufaa ya kijamii, mazingira, sifa na kifedha.

- **Kwa nini kufuata ni muhimu?**

- Huvutia wawekezaji na wafadhili.
- Hujenga uaminifu kwa wateja na washirika.
- Hupunguza hatari ya maswala ya kisheria au upinzani wa jamii.

- **Mfano:**

- Uanzishaji wa nishati safi hupata ufadhili wa EU kwa sababu ya mazoea madhubuti ya ESG.

Kidokezo cha Kufundisha:

- Waulize wanafunzi kuorodhesha faida kwa biashara ambayo inawatendea wafanyikazi kwa haki na kulinda asili.
- Tumia mchoro wa "mti wa faida" unaoonyesha faida za muda mfupi na mrefu.

Changamoto za Utekelezaji wa ESG

Changamoto za utekelezaji wa ESG hurejelea vikwazo ambavyo biashara hukabiliana navyo wakati wa kujaribu kuweka kanuni za ESG katika vitendo.

Hii ni pamoja na:

- Ukosefu wa maarifa au zana.
 - Gharama za mabadiliko (kwa mfano, kubadili kutoka dizeli hadi jua).
 - Ufuatiliaji wa data na upinzani wa mabadiliko.
- **Mfano:**
 - Kikundi cha akiba cha wanawake kinatatizika kufuatilia athari za kijamii hadi wapate mafunzo ya data ya rununu.

Kidokezo cha Kufundisha:

- Uliza: "Ni nini kinachofanya iwe vigumu kwa biashara hapa kwenda kijani kibichi au kimaadili?"
- Toa suluhisho nafasi ya kujadili kwenye ubao mweupe.

Mbinu Bora za ESG

Mazoea bora yanapaswa kujumuisha:

- Kuweka malengo wazi ya ESG na kuyaunganisha na maono ya biashara.
 - Matumizi ya metriki rahisi (kwa mfano, lita za maji zilizookolewa, KW ya nishati iliyookolewa, kaboni iliyotengwa n.k).
 - Kushiriki maendeleo kupitia vikundi vya WhatsApp, bodi za jumuiya.
- **Mfano:**
 - Kikundi cha vijana huchapisha sasisho za kila mwezi juu ya mradi wao wa kusafisha mazingira na picha za kabla/baada ya.

Kidokezo cha Kufundisha:

- Onyesha "Hatua 5 za mafanikio ya ESG" kama orodha ya kuona.
- Alika wanafunzi kuunda bango lao la mazoea bora ya ESG.

Zoezi la Vitendo / Kazi

1. Anza kwa kuchagua wazo la biashara au biashara halisi.
2. Tambua hatua 1 kwa kila kitengo cha ESG (1 ya kiuchumi, 1 ya kijamii na 1 ya utawala)β
3. Chagua GRI au SASB na viashiria 2-3 vya athari (KPIs).

Mfano:

- a. Kikundi cha boda-boda hubadilisha mafuta ya eco (E), huandaa warsha za usalama (S), na huzungusha uongozi (G).

Kidokezo cha Kufundisha:

- a. Toa templeti ya karatasi ya kazi na uruhusu ushirikiano wa kikundi.
- b. Kuhimiza ubunifu wakati wa vipindi kupitia matumizi ya taswira, matumizi ya maneno ya ndani, metriki.

Co-funded by
the European Union

ASANTE

DISCLAIMER:

GSMESKILL PROJECT N. 101091883 FUNDED BY THE EUROPEAN UNION. VIEWS AND OPINIONS EXPRESSED ARE HOWEVER THOSE OF THE AUTHOR(S) ONLY AND DO NOT NECESSARILY REFLECT THOSE OF THE EUROPEAN UNION OR THE EUROPEAN EDUCATION AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY (EACEA). NEITHER THE EUROPEAN UNION NOR EACEA CAN BE HELD RESPONSIBLE FOR THEM.

Moduli ndogo 4.2

Utafiti wa ESG

→ Ujuzi:

1. Ujuzi wa utafiti.
2. Uchambuzi wa data, tafsiri na ujuzi wa uwasilishaji.

UTAFITI WA ESG
Shughuli ya 1: Kufanya Utafiti Bora wa ESG
Muda: Masaa 1.5
Malengo maalum ya kujifunza <ol style="list-style-type: none">1. Fanya utafiti mzuri juu ya vyanzo vya data vya ESG.2. Changanua na utafsiri data inayohusiana na ESG kwa umakini.
Mbinu, Rasilimali na Vifaa <p>Mbinu: - Miradi ya utafiti wa vitendo, Mazoezi ya uchambuzi wa data Vifaa vya Kujifunza: Laptops za utafiti, Programu ya takwimu ya uchambuzi wa data Rasilimali: - Upatikanaji wa hifadhidata (kwa mfano, SQLite, JSTOR), Miongozo ya utafiti mtandaoni</p>
Maelezo ya shughuli na Dhana Muhimu: <p>Shughuli: - Kazi za utafiti juu ya vyanzo vya data vya ESG, warsha juu ya mbinu za uchanganuzi wa data Dhana muhimu: - Mbinu za utafiti, ukusanyaji wa data na uchambuzi (mbinu, mbinu)</p>
Tathmini <ol style="list-style-type: none">a. Karatasi ya utafiti juu ya mada ya ESGb. Uwasilishaji wa matokeo ya utafiti katika mpangilio wa kikundi kwa ukaguzi wa rika
Ujuzi/Uwezo Maalum uliotengenezwa <ol style="list-style-type: none">a) Ujuzi wa utafitib) Uchambuzi wa data, tafsiri na ujuzi wa uwasilishaji
Usomaji zaidi, shughuli, nyenzo, mazoea bora <p>"Mbinu za Utafiti kwa Wanafunzi wa Biashara" na Mark Saunders et al. "Kitabu cha Usimamizi wa Hatari ya Kifedha cha Kampuni" na Stanley Myint na Fabrice Famery - "Uchambuzi wa Data kwa Maamuzi ya Biashara" na John Smith</p> <p>Mazoea bora: Tumia mchanganyiko wa mbinu za utafiti wa ubora na kiasi kwa uchanganuzi wa kina wa ESG.</p>

Hakikisha uadilifu wa data kwa kuthibitisha vyanzo na kutumia hifadhidata zinazotegemewa kwa utafiti.
Kagua mara kwa mara na usasishe mbinu za utafiti ili kujumuisha zana na teknolojia mpya.

Co-funded by
the European Union

GSMESKILL

Utafiti wa ESG

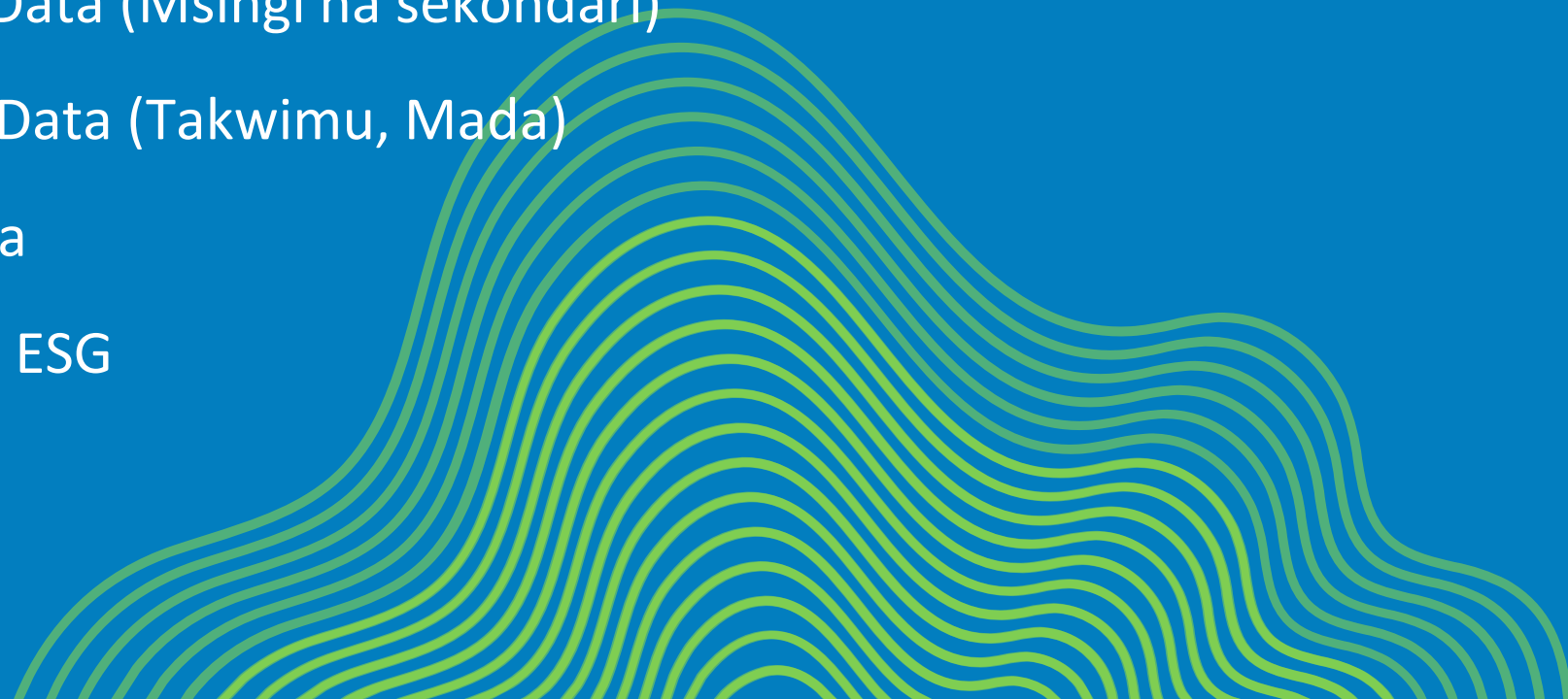

Malengo ya Kujifunza

1. Kuelewa utafiti wa ESG na kwa nini ni muhimu.
2. Tambua vyanzo vya data vya kuaminika vya ESG.
3. Fanya ukusanyaji wa data ya ubora na upimaji wa ESG.
4. Changanua na uwasilishe matokeo ya ESG.
5. Dumisha uadilifu wa data na viwango vya maadili.

Dhana muhimu

1. Mbinu za Utafiti wa ESG
 2. Ukusanyaji wa Data (Msingi na sekondari)
 3. Uchambuzi wa Data (Takwimu, Mada)
 4. Uadilifu wa Data
 5. Mawasiliano ya ESG
-

Utafiti wa ESG ni nini na kwa nini ni muhimu?

- Utafiti wa ESG unahusisha kukusanya na kutafsiri data kuhusu jinsi mashirika yanavyofanya kazi katika suala la uwajibikaji wa mazingira, athari za kijamii na ubora wa utawala.
- Utafiti wa ESG huruhusu biashara na mashirika kufanya maamuzi sahihi, kuboresha mazoea, kuunda ripoti za kuaminika, na kupata ufadhili au ushirikiano kulingana na data inayotegemewa.
- Inapaswa kujumuisha vipengele vinavyosaidia kuelewa utendaji wa ESG kupitia data, inaweza kuwa ya ndani dhidi ya nje na ina jukumu katika kufuata, kufanya maamuzi na kuripoti.
- Bila utafiti, madai ya ESG ni mazungumzo tu. Utafiti unatoa ushahidi.
- Nani anapaswa kuitumia? - Maafisa wa M&E, timu za mradi, wawekezaji wa athari, wajasiriamali wanaotafuta ruzuku.

Mfano:

Kikundi cha vijana huko Kisii hutumia tafiti za kila mwezi kufuatilia maoni ya jamii juu ya mipango ya kuokoa maji.

Kidokezo cha Kufundisha:

Waulize wanafunzi kushiriki jinsi walivyokusanya data hapo awali - ilikuwa inahusiana na ESG?

Vyanzo vya Data

Vyanzo vya data vya ESG ni zana na maeneo unayokusanya taarifa kutoka ili kutathmini utendaji wa mazingira, kijamii na utawala.

Hizi zinaweza kujumuisha:

- Rekodi za ndani (kwa mfano, kumbukumbu za HR, bili za nishati).
- Utafiti, mahojiano, maoni ya wadau.
- Hifadhidata za umma (kwa mfano, hazina ya GRI, Ofisi ya Kitaifa ya Takwimu ya Kenya).
- Mashirika ya ukadiriaji wa ESG.
- **Kwa nini ni muhimu:**
Data nzuri huanza na kujua mahali pa kuangalia.
- **Nani anapaswa kuitumia:**
NGOs, miradi inayofadhiliwa na wafadhili, maafisa wa ESG, watafiti.

Mfano:

Biashara ya kijani kibichi huko Nairobi inachanganya data ya bili ya matumizi na tafiti za wafanyikazi ili kupima ESG.

- **Kidokezo cha Kufundisha:**
Wacha vikundi viorodheshe vyanzo 5 vya data vya ESG kwa shirika au wazo lao.

Utafiti wa Kiasi dhidi ya Ubora

Utafiti wa ESG wa kiasi unazingatia nambari (uzalishaji, watu, mapato, utofauti%), wakati utafiti wa ubora wa ESG unazingatia hadithi, mitazamo na maadili.

Utafiti unapaswa kuzingatia na kujumuisha:

- Kiasi = viashiria vinavyoweza kupimika.
- Ubora = mahojiano ya wadau, vikundi vya kuzingatia.
- Aina zote mbili husaidia kujenga picha kamili ya ESG.

Kwa nini ni muhimu:

Utafiti wa usawa husaidia kunasa ukweli na hisia.

Nani anapaswa kuitumia:

Wafadhili, watathmini wa programu, wamiliki wa biashara za kijamii.

Mfano:

Kampuni ya kuchakata tena yenye makao yake makuu jijini Nairobi inafuatilia tani zilizosindikwa (quant) na kukusanya ushuhuda wa jamii (qual).

- **Kidokezo cha Kufundisha:**
Onyesha mifano miwili na uulize: "Ni nini quant? Ambayo ni qual?"

Mbinu za Ukusanyaji wa Data kwa ESG

Ukusanyaji wa data unaweza kufanywa kupitia:

- Tafiti (mtandaoni au karatasi).
- Mahojiano na wafanyikazi au wadau.
- Kumbukumbu za uchunguzi (kwa mfano, matumizi ya maji).
- Mapitio ya hati (kwa mfano, karatasi za mahudhurio ya mafunzo).

Kwa nini ni muhimu: Mkusanyiko wa ubora = uchambuzi wa kuaminika. Nani anapaswa kuitumia: maafisa wa ESG, wahitimu, wafanyikazi wa ufuatiliaji, watathmini.

Mfano:

Ushirika wa vijana hutumia KoboToolbox kukusanya data ya uchunguzi wa rununu juu ya kufuata haki za wafanyikazi.

Kidokezo cha Kufundisha: Fanya uchunguzi mdogo wa darasani kwa kutumia fomu za rununu au dodoso zilizochapishwa.

Kuchambua Data yako na Kuwasilisha Matokeo yako

Uchambuzi wa data unamaanisha kubadilisha data ghafi kuwa maarifa na hitimisho.

Data inapaswa kujumuisha

- Takwimu za kimsingi (wastani, mwenendo).
 - Uchambuzi wa mada kwa data ya ubora.
 - Taswira (grafu, chati, mawingu ya maneno).
- **Kwa nini ni muhimu:** Uchambuzi hubadilisha data iliyotawanyika kuwa maamuzi yanayoweza kutekelezeka. Nani anapaswa kuitumia: Timu za M&E, wasimamizi wa programu, wafadhili.
 - **Mfano:** SACCO inachambua matumizi ya kila mwezi ya nishati na malalamiko ya wanachama ili kuboresha huduma na uendelevu.

Kidokezo cha Kufundisha: Toa mkusanyiko rahisi wa data wa ESG na uwaruhusu wanafunzi kufanya mazoezi na Excel au Majedwali ya Google.

Matokeo yako ni muhtasari, matokeo yaliyochambuliwa ya utafiti wako ambayo yanashirikiwa na wadau.

- Tumia grafu rahisi, infographics, na simulizi.
 - Geuza kukufaa kwa watazamaji - wafadhili, wafanyikazi, umma.
 - Jumuisha mafanikio na maeneo ya kuboresha.
- **Kwa nini ni muhimu:** Kuripoti wazi hujenga uaminifu, huchochea ushiriki, na kufungua milango ya ufadhili. Nani Anapaswa Kuitumia: Kila mtu anayewasilisha matokeo ya ESG, kutoka kwa waandishi wa ruzuku hadi viongozi wa jamii.
 - **Mfano:** Uanzishaji wa mazingira unaoongozwa na wanawake hutumia infographics kuonyesha ajira na uzalishaji uliohifadhiwa kwenye Instagram na katika ripoti za wafadhili.

Kidokezo cha Kufundisha: Onyesha ripoti iliyojaa na safi - waulize wanafunzi kupiga kura ambayo wangependa kusom.

Uadilifu wa Data na Maadili katika Utafiti wa ESG

Uadilifu wa data na maadili huhakikisha utafiti wako wa ESG ni sahihi, wenye heshima na wa kuaminika.

- **Wakati wa kufanya utafiti wako:**
 - a. Pata idhini ya habari wakati wa kuchunguza.
 - b. Usitengeneze data yako au kuonyesha upendeleo (kuwa na lengo).
 - c. Kuripoti kwa uwazi - pamoja na changamoto.
- **Kwa nini ni muhimu:** Uadilifu hufanya matokeo yako kuwa ya kuaminika na kuwalinda wadau.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Watafiti, maafisa wa mradi, wafanyikazi wa M&E, washauri wa ESG.
- **Mfano:** Mradi wa kijani kibichi huko Eldoret unabatilisha data mbovu na kuielezea kwa uwazi katika ripoti na kupata imani ya wafadhili.

Kidokezo cha Kufundisha: Wasilisha hali: "Bosi wako anakuuliza ufute maoni hasi kutoka kwa ripoti. Unafanya kazi gani?"

Utafiti wa ESG - Mbinu Bora na Bora

Mbinu bora ni tabia na viwango bora vinavyoboresha ubora na kutegemewa kwa utafiti wa ESG.

- **Unapaswa:**
 - Vyanzo vya pembetatu (tumia 2+).
 - Tumia viashiria wazi (kwa mfano, # miti iliyopandwa, idadi ya ekari zilizolimwa na kupandwa, hakuna ya vijana walio na mapato yaliyoboreshwa).
 - Kagua zana na mbinu mara kwa mara (hizi hubadilika, usitumie zana za kizamani)
 - Thibitisha matokeo na washikadau.
- **Kwa nini ni muhimu:** Tabia nzuri husababisha maamuzi bora na uaminifu wa muda mrefu.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Watendaji wote wa ESG, timu za uwanja, wasimamizi wa programu.
- **Mfano:**

Mradi wa kuchakata taka huko Mombasa huandaa kongamano la kila mwezi la maoni ya wadau kuhusu masuala ya ESG.

Kidokezo cha Kufundisha: Wanafunzi hufanya kazi katika vikundi ili kubuni bango lao la "Tabia 5 za Utafiti wa ESG".

Zoezi la vitendo

1. Kazi

Wanafunzi huunda mpango wa msingi wa utafiti wa ESG kwa shirika au mradi uliochaguliwa.

2. Hatua

- a. Chagua shirika halisi au la dhahania.
- b. Tambua swali moja la mazingira, moja la kijamii, na moja la utawala.
- c. Chagua vyanzo vya data na mbinu za ukusanyaji.
- d. Pendekeza jinsi ya kuchambua na kuripoti matokeo.

3. Towe

- a. Uwasilishaji mfupi wa kikundi au ubao wa hadithi unaoonekana unaoelezea mpango.

Kidokezo cha Kufundisha: Toa karatasi rahisi ya kazi na masanduku kwa kila hatua. Kuhimiza maoni na kutafakari kwa rika.

Co-funded by
the European Union

ASANTE

DISCLAIMER:

GSMESKILL PROJECT N. 101091883 FUNDED BY THE EUROPEAN UNION. VIEWS AND OPINIONS EXPRESSED ARE HOWEVER THOSE OF THE AUTHOR(S) ONLY AND DO NOT NECESSARILY REFLECT THOSE OF THE EUROPEAN UNION OR THE EUROPEAN EDUCATION AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY (EACEA). NEITHER THE EUROPEAN UNION NOR EACEA CAN BE HELD RESPONSIBLE FOR THEM.

Moduli ndogo 4.3

ESD na IKS

→ Ujuzi:

1. Ufahamu wa muktadha.
2. Njia kamili ya uendelevu.

ESD NA IKS
Shughuli ya 1: Kuunganisha mifumo ya Maarifa ya Mitaa na elimu kwa maendeleo endelevu
Muda: Saa 1
Malengo ya Kujifunza <ol style="list-style-type: none">a. Uganisha Mifumo ya Maarifa ya Asili katika mazoea endelevu ya elimu.b. Tengeneza mikakati ya ushiriki mzuri wa jamii katika ESD.
Mbinu, Vifaa vya Kujifunza, na Rasilimali <p>Mbinu: Kujifunza kwa ushirikiano, miradi ya ushiriki wa jamii. Vifaa vya Kujifunza: Rasilimali za media titika kwa mawasilisho, nyenzo za safari ya shambani. Rasilimali: - Miongozo ya UNESCO ESD, Uchunguzi kifani wa utekelezaji wa ESD uliofanikiwa.</p>
Shughuli na Dhana Muhimu <p>Shughuli: Warsha zinazounganisha mifumo ya maarifa ya ndani, miradi ya kikundi inayolenga mikakati ya ESD Dhana Muhimu: Elimu kwa Maendeleo Endelevu (ESD), Mifumo ya Maarifa ya asili (IKS)</p>
Tathmini <ul style="list-style-type: none">- Ripoti ya mradi juu ya kuunganisha IKS katika ESD- Insha ya kutafakari juu ya ushiriki wa jamii
Ujuzi/uwezo maalum uliotengenezwa <ul style="list-style-type: none">- Ufahamu wa muktadha.- Njia kamili ya uendelevu
Usomaji zaidi, shughuli, vifaa na Mazoea bora <p>"Elimu kwa Malengo ya Maendeleo Endelevu: Malengo ya Kujifunza" na UNESCO "Mifumo ya Maarifa ya Asili katika Elimu: Mtazamo wa Kimataifa" na Michael T. O'Connor "Kubadilisha Elimu kwa Uendelevu" na David W. Orr</p> <p>Mazoea bora:</p>

Kukuza ushirikiano na jamii za wenyeji ili kuunganisha Mifumo ya Maarifa ya Asili katika programu za ESD.

Unda mitaala inayofaa kitamaduni ambayo inaonyesha maadili na mazoea ya ndani katika elimu endelevu.

Kukuza fursa za kujifunza kwa uzoefu ambazo zinawashirikisha wanafunzi na mazingira yao ya karibu.

Co-funded by
the European Union

GSMESKILL

Elimu ya Maendeleo Endelevu
(ESD) na Mifumo ya Maarifa
ya Asili (IKS)

Malengo ya Kujifunza

1. Bainisha ESD na IKS.
2. Eleza jukumu la maarifa ya ndani katika elimu endelevu.
3. Tambua mbinu za kuunganisha IKS katika elimu rasmi.
4. Shirikisha jamii kwa ufanisi.
5. Kubuni masomo ya kitamaduni, yanayofaa ndani ya nchi.

Dhana muhimu

- Elimu kwa Maendeleo Endelevu (ESD)
 - Mifumo ya Maarifa ya Asili (IKS)
 - Umuhimu wa kitamaduni
 - Kujifunza kwa uzoefu
 - Uundaji wa Ushirikiano wa Jamii
-

ESD na IKS ni nini?

Elimu ya Maendeleo Endelevu (ESD) huwapa wanafunzi maarifa, ujuzi, maadili, na mitazamo ili kuchangia mustakabali endelevu zaidi.

Mifumo ya Maarifa ya Asili (IKS) inarejelea njia za ndani, za jamii, zilizopachikwa kitamaduni za kuelewa na kuingiliana na mazingira na jamii.

Umuhimu:

ESD inahakikisha kuwa maadili endelevu yamepachikwa katika elimu. IKS inahakikisha kuwa suluhisho zinafaa ndani ya nchi, zinaheshimu kitamaduni, na zinaendeshwa na jamii.

Jinsi ya kuanzisha:

Uliza: "Ni desturi gani moja ya kitamaduni katika jamii yako ambayo inasaidia uendelevu?"
Tumia hadithi fupi au video kutoka kwa muktadha wa ndani (kwa mfano, mbinu za jadi za kuhifadhi maji huko Kitui au hifadhi ya mtama huko Turkana).

ESD ni nini?

ESD inakuza ujifunzaji ambao huwawezesha watu kutenda kwa uwajibikaji kwa uadilifu wa mazingira, uwezekano wa kiuchumi, na usawa wa kijamii. ESD inahusu kujifunza kufanya maamuzi yenye habari, kimaadili na endelevu. Inazingatia changamoto za ulimwengu halisi: mabadiliko ya hali ya hewa, usalama wa chakula, maji safi, nk.

- **Kwa nini Ni Muhimu:** Inajenga uongozi wa vijana, fikra makini, na utunzaji wa mazingira.
- **Nani Anapaswa Kuitumia:** Shule, mashirika ya vijana, TVETs, CBOs, watengenezaji wa mtaala.

Mfano: Shule ya sekondari nchini Uganda inaunganisha upandaji miti katika mtaala kupitia masomo ya vitendo ya upandaji miti.

- **Kidokezo cha Kufundisha:**
Waulize wanafunzi kutaja suala linaloathiri jamii yao. Jadili jinsi ESD inaweza kushughulikia.

Mifumo ya Maarifa ya Asili (IKS) ni nini

IKS ni mifumo ya kitamaduni, ya maarifa ya jamii iliyoengenezwa kupitia vizazi vya mwingiliano na mazingira ya ndani.

- 1) Inashughulikia kilimo, utabiri wa hali ya hewa, usimamizi wa maji, dawa za mitishamba, maelewano ya kijamii.
- 2) Imejikita katika utamaduni, lugha, na uzoefu wa kuishi.

- **Kwa nini Ni Muhimu:** IKS ni ya vitendo, ya gharama nafuu, na inamilikiwa na jamii.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Waelimishaji wa jamii, watafiti, watekelezaji wa programu, walimu, na NGOs.
- **Mfano:** Kaskazini mwa Kenya, wafugaji hutumia tabia ya wanyama kutabiri mvua. Hii ni zana muhimu kwa ustahimilivu wa hali ya hewa.

Kidokezo cha Kufundisha: Waache wanafunzi washiriki mazoezi ya kitamaduni ya ndani kisha upange thamani yake endelevu.

Kuunganisha ESD na IKS katika Kujifunza

Hii inahusisha kupachika malengo ya ESD na maarifa ya asili katika mtaala na elimu ya jamii.

Inahusisha kuchanganya sayansi ya kisasa na maarifa ya ndani, kwa kutumia hadithi, muziki, na kujifunza kwa vitendo.

- **Kwa nini ni muhimu:**
Hujenga umuhimu, kiburi, na suluhisho thabiti za ndani.
- **Nani anapaswa kuitumia:**
Walimu, watengenezaji wa mtaala, wawezeshaji wa elimu ya watu wazima.
- **Mfano:**
Shule nchini Tanzania inaunganisha mbinu za jadi za kuokoa mbegu katika darasa la sayansi.

Kidokezo cha Kufundisha: Oanisha wanafunzi kubuni somo la dakika 10 linalochanganya ESD na IKS.

Ushiriki wa Jamii katika ESD na IKS

ESD na IKS zinafaa zaidi wakati jamii zinaunda na kutoa mafunzo kwa pamoja.

Unapaswa kuzingatia:

1. Kuhusisha wazee, viongozi wa mitaa, na vijana.
 2. Kutumia nafasi za ndani (kwa mfano, masoko, mashamba, sehemu za maji) kama tovuti za kujifunzia.
- **Kwa nini ni muhimu:** Inahakikisha umiliki, mwendelezo, na heshima.
 - **Nani anapaswa kuitumia:** Waelimishaji wa jamii, NGOs, wafanyikazi wa ugani, vikundi vya vijana.
 - **Mfano:** Huko Kisumu, shirika la kijamii hufanya mazungumzo ya hali ya hewa kati ya wazee na watoto wa shule.

Kidokezo cha Kufundisha: Ramani ya wadau pamoja na ujadili jinsi ya kuwashirikisha katika kujifunza..

Kubuni Nyenzo za Elimu Zinazohusiana na Kitamaduni

Nyenzo za kujifunzia zinapaswa kuonyesha utambulisho wa ndani, maadili, lugha, na maarifa.

Muhimu kwa:

- a. Tumia lugha za kienyeji, methali, vielelezo.
- b. Badilisha nyenzo kwa mizunguko ya msimu wa ndani na riziki.

Kwa nini ni muhimu: Wanafunzi wanahusiana zaidi na maudhui yanayoonyesha maisha na mazingira yao.

Nani anapaswa kuitumia: Wabunifu wa programu za elimu, NGOs, wakufunzi wa TVET.

Mfano: Programu ya elimu ya wafugaji wanaozungumza Kimasai huko Narok hutumia michoro ya ngamia, visima, na wazee.

Kidokezo cha Kufundisha: Wanafunzi huendeleza shughuli ya kitamaduni au hadithi ya kujifunza kutoka kwa jamii yao.

Mbinu za Kujifunza Uzoefu na Vitendo

Kujifunza kwa uzoefu ni njia ya kujifunza kwa vitendo ambapo wanafunzi hushiriki kikamilifu katika shughuli za maisha halisi au zilizoigwa na kutafakari juu ya uzoefu huo ili kupata uelewa. Kujifunza kwa vitendo kunahusisha kutumia maarifa na ujuzi katika kazi au mipangilio ya ulimwengu halisi.

- Aina za shughuli za uzoefu/vitendo:
 - Shule au bustani za jamii kwa elimu ya hali ya hewa.
 - Ukaguzi wa taka au shughuli za kuchakata tena.
 - Ziara za shamba kwa biashara za mazingira au tovuti za Wenyeji.
 - Ramani ya jamii na hadithi za mazingira.
 - Ukumbi shirikishi, sanaa, au wimbo kwa ujumbe endelevu.
 - Unafunzi na mafundi wa jadi au wasimamizi wa mazingira.
- Wanafunzi "hujifunza kwa kufanya" badala ya kupitia mihadhara tu. Inasisitiza kutafakari, utatuzi wa shida, kazi ya pamoja, na umuhimu kwa maisha ya ndani. Hujenga ujuzi, kujiamini, na ujuzi wa vitendo wa uendelevu na mifumo ya asili.

Kwa nini ni muhimu

- Hufanya ESD na IKS kuwa za kweli, za kukumbukwa, na za maana - haswa kwa vijana na wanafunzi wazima.
- Inakuza fikra makini, ubunifu, na kujiamini.
- Inahimiza hatua: wanafunzi wanaweza kutumia mara moja kile wanachojifunza katika nyumba zao, mashambani, au biashara zao.
- Inasaidia ujifunzaji wa vizazi na jamii kwa njia zinazofaa kitamaduni.

Nani anapaswa kuitumia: Walimu, wakufunzi wa TVET, washauri wa vijana, wafanyikazi wa CBO, waelimishaji wa hali ya hewa, maafisa wa ugani, watengenezaji wa mtaala.

Mfano: Kenya (Machakos): Shule ya sekondari hutengeneza bustani ya kilimo kinachoendeshwa na wanafunzi kwa kutumia mazao ya kitamaduni yanayostahimili ukame. Wanafunzi hupima mvua, kudhibiti mbolea, na kuuza ziada.

Kidokezo cha Kufundisha: Uliza: "Ni jambo gani la mwisho ulilojifunza kwa kufanya - sio kwa kusoma?"

- Kuwezesha changamoto ya muundo mdogo: Wanafunzi huunda vikundi na kuelezea shughuli ya kujifunza kwa uzoefu kulingana na changamoto halisi ya uendelevu (kwa mfano, taka za plastiki, ukataji miti, taka za chakula).
- 10 • Tumia picha au video fupi za miradi ya uzoefu wa ndani ili kuwatia moyo wanafunzi.

Mbinu Bora za Kutumia ESD na IKS

Hizi ni kanuni na mikakati inayofanya ESD na IKS kuwa na ufanisi zaidi, jumuishi na athari.

- **Fikiria:**
 - Kuanzia ndogo na ya ndani.
 - Kuheshimu na kufidia wamiliki wa maarifa ya ndani.
 - Kufanya maudhui kuwa ya vizazi na hisia za kijinsia.
- **Kwa nini Ni Muhimu:** Inalinda utamaduni na huongeza ushiriki na umuhimu.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Waelimishaji, wafanyikazi wa programu, wawezeshaji.
- **Mfano:** Nchini Ethiopia, madaktari wa mitishamba wa ndani hufundisha pamoja na waelimishaji wa afya wakati wa siku za afya za shule.

Kidokezo cha Kufundisha: Waulize wanafunzi kuandika 3 ESD/IKS "fanya na usifanye" kulingana na uzoefu wao wenyewe.

Kushughulikia Changamoto katika Ujumuishaji wa ESD na IKS

Changamoto ni pamoja na upinzani wa kitamaduni, mapungufu ya kizazi, na ukosefu wa msaada wa taasisi.

- **Fikiria:**
 - Vidokezo vya kushinda hapo juu: Nyaraka, mazungumzo jumuishi, upatanishi wa sera, ushirikiano.
- **Kwa nini Ni Muhimu:** Kutarajia vizuizi hufanya programu yako kuwa thabiti na heshima.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Watekelezaji, wasimamizi wa elimu, washirika wafadhili.
- **Mfano:**

Kaskazini mwa Uganda, vijana hubadilisha IKS kidijitali kupitia programu za kusimulia hadithi zinazounganisha teknolojia na mila.

Kidokezo cha Kufundisha: Fikiria vizuizi vya kawaida, kisha uunde timu "zana ya majibu."

Zoezi la vitendo

- **Kazi**
Tengeneza kikao kifupi cha kujifunza cha ESD + IKS.
- **Hatua**
 1. Chagua mada endelevu (kwa mfano, maji, chakula, taka).
 2. Tambua maarifa muhimu ya Asili.
 3. Rasimu ya malengo, yaliyomo, shughuli, na majukumu ya wadau.
 4. Pendekeza wapi na jinsi itakavyotolewa.
- **Towe**
Mpango wa somo la ukurasa mmoja + uwasilishaji mfupi au bango.

Kidokezo cha Kufundisha: Toa templeti rahisi ya kupanga somo. Ruhusu maoni ya rika na miduara ya kutafakari.

Co-funded by
the European Union

ASANTE

DISCLAIMER:

GSMESKILL PROJECT N. 101091883 FUNDED BY THE EUROPEAN UNION. VIEWS AND OPINIONS EXPRESSED ARE HOWEVER THOSE OF THE AUTHOR(S) ONLY AND DO NOT NECESSARILY REFLECT THOSE OF THE EUROPEAN UNION OR THE EUROPEAN EDUCATION AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY (EACEA). NEITHER THE EUROPEAN UNION NOR EACEA CAN BE HELD RESPONSIBLE FOR THEM.

Moduli ndogo 4.4

Programu za Mazingira

→ Ujuzi:

1. Ujuzi wa usimamizi wa mazingira.
2. Utekelezaji wa programu.

PROGRAMU ZA MAZINGIRA
Shughuli ya 1: Utekelezaji wa programu za kupunguza taka, uhifadhi wa nishati na usimamizi wa dutu hatari
Muda: Saa 1
Malengo ya Kujifunza: <ol style="list-style-type: none">1. Tengeneza programu bora za mazingira zinazoshughulikia upunguzaji wa taka na uhifadhi wa nishati.2. Tathmini athari za mipango ya mazingira.
Mbinu, Vifaa vya Kujifunza na Rasilimali Mbinu: Kujifunza kwa msingi wa shida, mazoezi ya kuiga Vifaa vya Kujifunza: Programu ya usimamizi wa mradi, zana za ufuatiliaji wa mazingira
Shughuli na dhana muhimu Shughuli: Warsha za kubuni kwa programu za mazingira, masomo ya kesi juu ya mipango ya kupunguza taka Dhana Muhimu: Mikakati ya kupunguza taka, mazoea ya kuhifadhi nishati
Ujuzi/uwezo maalum uliotengenezwa <ul style="list-style-type: none">- Ujuzi wa usimamizi wa mazingira- Utekelezaji wa programu
Tathmini <ul style="list-style-type: none">- Tengeneza programu kamili ya mazingira na mifano ya vitendo na shughuli kulingana na hali halisi ya maisha- Uwasilishaji wa mpango wa utekelezaji kati ya wenzao
Usomaji zaidi na mazoea bora "Uhifadhi wa Nishati katika Milenia Mpya" na HL Tuller "Mazoea ya Usimamizi wa Taka: Manispaa, Hatari, na Viwanda" na David C. Wilson

"Suluhisho endelevu za usimamizi wa taka kwa tasnia ya huduma ya chakula": Utafiti wa Delphi

Mazoea bora:

Fanya tathmini ya mara kwa mara ya programu za mazingira ili kupima ufanisi na kutambua maeneo ya kuboresha.

Tekeleza mchakato endelevu wa uboreshaji wa mipango ya mazingira kulingana na maoni na uchambuzi wa data.

Shirikisha wadau wa jamii katika kubuni na utekelezaji wa programu za mazingira kwa athari kubwa.

Co-funded by
the European Union

GSMESKILL

Programu za Mazingira

Malengo ya Kujifunza

1. Kuelewa vipengele vya programu za mazingira.
2. Tumia mikakati ya usimamizi wa taka na nishati.
3. Kubuni na kutekeleza programu rahisi.
4. Fuatilia na kutathmini matokeo ya programu.
5. Shirikisha wadau wa jamii kwa ufanisi.

Dhana muhimu

- Mikakati ya Kupunguza Taka (5Rs)
 - Mazoea ya Uhifadhi wa Nishati
 - Ubunifu wa Programu na Utekelezaji
 - Ufuatiliaji na Tathmini (M&E)
 - Ushiriki wa Jamii
-

Progammes za mazingira ni nini

Programu za mazingira ni shughuli au mipango iliyopangwa inayolenga kulinda au kurejesha mazingira asilia, kuboresha matumizi ya rasilimali, na kujenga mazoea endelevu katika ngazi za jamii, biashara, au taasisi.

Umuhimu:

Programu za mazingira zinakuza ustahimilivu wa hali ya hewa, kulinda mifumo ya ikolojia, kuboresha afya ya umma, na kutoa fursa za kiuchumi (kwa mfano, kupitia kazi za kijani kibichi). Pia husaidia kufikia malengo ya ESG na SDG.

Jinsi ya Kutanganzisha:

Anza na: "Ni suala gani la mazingira linaloonekana zaidi katika jamii yako?"

Onyesha mifano: Dampo la taka, plastiki kwenye mito, ukataji miti, moto wa kupikia moshi n.k

Kuelewa Programu za Mazingira

Programu za mazingira ni juhudi zilizopangwa kushughulikia maswala kama taka, uchafuzi wa mazingira, mabadiliko ya hali ya hewa, ukataji miti, au matumizi ya nishati. Maeneo ya kuzingatia ni pamoja na kupunguza taka, upandaji miti, nishati safi, kusafisha, kuchakata tena, uhifadhi wa maji.

Wanaweza kuongozwa na serikali, jamii, biashara, au vijana.

- **Kwa nini Ni Muhimu:** Inashughulikia sababu kuu za mabadiliko ya hali ya hewa na uharibifu wa mazingira katika ngazi ya mitaa.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Harakati za vijana, maafisa wa mazingira wa kaunti, AZAKi za mitaa.
- **Mfano:**
Huko Kasarani, Nairobi, vijana wanaendesha usafishaji wa soko la kila wiki na kutengeneza taka za chakula kwa ajili ya kuuzwa kama mbolea.

Kidokezo cha Kufundisha: Tumia taswira (kabla/baada ya picha). Uliza: "Ni juhudi gani zisizo rasmi za mazingira ambazo tayari zipo katika eneo lako?"

Mikakati ya Kupunguza Taka

Hizi ni mazoea ambayo hupunguza kiasi cha taka zinazozalishwa, kutumika tena, au kutumika tena.

- **Muhimu:**
 - Zingatia **5Rs**: Kataa, Punguza, Tumia tena, Safi, Kuoza (mbolea).
 - Matumizi ya vifungashio vinavyoweza kuoza, ubaguzi, benki za taka za jamii.
- **Kwa nini ni muhimu:** Hupunguza hatari za kiafya, huhifadhi ardhi, na kufungua miundo ya biashara ya kuchakata tena.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Waokota taka, mamlaka za mitaa, wafanyabiashara wadogo, shule, mikahawa.
- **Mfano:**

Huko Kisumu, waokota taka hukusanya na kupanga taka za plastiki na kuuza kwa wasafishaji kupitia jukwaa la kidijitali linaloongozwa na vijana.

Kidokezo cha Kufundisha: Fanya "ukaguzi wa taka" - ni taka gani tunazalisha zaidi? Uliza wakati wa kikao na wacha majibu yote yaandike na uwasilishe.

Mbinu za Uhifadhi wa Nishati

Uhifadhi wa nishati unahusisha kutumia nishati kidogo kupitia ufanisi au mabadiliko ya tabia.

- **Pointi za kuzungumza:**
 - Badilisha kwa jua, tumia balbu za kuokoa nishati, kuboresha insulation, kuchomoa vifaa visivyotumiwa.
 - Elimu ya kuokoa nishati ya jamii.
- **Kwa nini ni muhimu:** Huokoa pesa, hupunguza uzalishaji, na huongeza afya (hasa katika kupikia).
- **Nani anapaswa kuitumia:** Kaya, shule, biashara, viwanda, ofisi za serikali.
- **Mfano:** Shule huko Nakuru inasakinisha paneli za jua, inapunguza bili za nishati kwa 40%, na hutumia akiba kununua vitabu.

Kidokezo cha Kufundisha: Wezesha matembezi ili kutambua fursa za kuokoa nishati katika ukumbi wa mafunzo.

Kubuni Mpango wa Mazingira

Huu ni mchakato wa kupanga mpango wa mazingira ili kufikia lengo lililofafanuliwa.

- **Fikiria:**
 - Hatua za Ubunifu: Utambulisho wa shida, mpangilio wa malengo, uchambuzi wa wadau, rasilimali, viashiria.
 - Linganisha na mahitaji ya jamii na vipaumbele vya sera.
- **Kwa nini ni muhimu:** Muundo mzuri huhakikisha uwezekano, umuhimu na athari.
- **Nani Anapaswa Kuitumia:** CBOs, biashara zinazoongozwa na vijana, maafisa wa kaunti, miradi inayofadhiliwa na wafadhili.
- **Mfano:**

Kundi la wanawake huko Kakamega linabuni mpango wa upandaji miti unaolenga maeneo yanayokabiliwa na mmomonyoko wa udongo na miche ya ndani.

Kidokezo cha Kufundisha: Tumia mnyororo wa mantiki wa "Tatizo-Lengo-Shughuli-Matokeo". Bainisha tatizo lako, unda lengo, tengeneza shughuli za kubuni ili kufikia lengo na ambazo zote husababisha matokeo yanayotarajiwa

Utekelezaji wa Programu za Mazingira

Utaratibu huu unahusisha kugeuza mipango kuwa hatua - kutoka kwa uhamasishaji hadi utoaji na ufuatiliaji.

- **Fikiria:**
 - Majukumu na majukumu ya kila muigizaji, wafanyikazi n.k
 - Ratiba ya wakati, bajeti, mawasiliano.
 - Kuzindua marubani na kuongeza.
- **Kwa nini ni muhimu:** Utekelezaji sahihi huhakikisha mpango unatoa matokeo yanayoonekana.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Timu za mradi, viongozi wa mitaa, vilabu vya shule, maafisa wa uwanja.
- **Mfano:** Nchini Uganda, kikundi cha hali ya hewa cha vijana kinashirikiana na madereva wa boda-boda kupanda miti katika vituo vya usafirishaji na kuwapa wanachama kwa ufuatiliaji wa kila wiki.

Kidokezo cha Kufundisha: Wezesha mchezo mdogo wa kuzindua tukio la kusafisha.

Ufuatiliaji na Kutathmini Athari

Inahusisha kufuatilia kile kinachofanya kazi, kisichofanya kazi, kupotoka kutoka kwa programu na jinsi ya kuboresha au kupanua (Tumia zana ya M&E).

Fikiria:

- Matumizi ya data ya msingi na ya mwisho.
- Viashiria muhimu: # miti iliyopandwa, taka za kilo zimeondolewa, kuokolewa kwa nishati, vikao vya uhamasishaji vilivyofanyika, vijana waliofunzwa, kazi zilizoundwa n.k

Mbinu ni pamoja na uchunguzi, picha, maoni ya jamii, rekodi.

- **Kwa nini ni muhimu:**

Inaonyesha matokeo, inahakikisha uwajibikaji, inasaidia kujifunza.

- **Nani anapaswa kuitumia:**

Waratibu wa programu, maafisa wa M&E, viongozi wa vijana.

- **Mfano:**

Huko Kilifi, NGO hutumia picha za ndege zisizo na rubani kufuatilia upandaji miti.

Kidokezo cha Kufundisha: Tumia picha za "kabla na baada" kutathmini athari zinazoonekana. Tumia data ya msingi na ya mwisho kutoka kwa mradi halisi ili kupima athari.

Kuhamasisha Jamii na Wadau

Hii inahusisha kushirikisha watu wote husika katika kuunga mkono, kumiliki, na kudumisha mpango wa mazingira.

- **Muhimu kwa:**

- Tambua wadau: wazee, vijana, shule, biashara, vyombo vya habari.
- Tumia baraza, vikundi vya WhatsApp, kampeni za mitandao ya kijamii na mabingwa wa ndani.

- **Kwa nini ni muhimu:** Hujenga uaminifu, huzalisha rasilimali za ndani, na kuhakikisha uendelevu.

- **Nani anapaswa kuitumia:** Kila mtu anayeongoza au kuunga mkono mabadiliko ya mazingira.

- **Mfano:**

Chama cha misitu ya jamii (CFA) huko Mlima Elgon huleta pamoja wakulima, shule, na wawakilishi wa kaunti kwa matembezi ya kila mwezi ya uhamasishaji.

Kidokezo cha Kufundisha: Shughuli ya ramani ya wadau: "Ni watu gani au vikundi 5 tunahitaji kushiriki kwa gari la kusafisha?"

Mbinu Bora za Programu za Mazingira

Hizi ni mbinu zilizothibitishwa kusababisha miradi ya **mazingira yenye mafanikio, yenye athari na hatari.**

- **Ili kufanikiwa ni muhimu:**
 - Anza kidogo na kiwango.
 - Shirikisha vijana na wanawake na vikundi vilivyotengwa na jamii.
 - Andika na ushiriki hadithi za athari.
 - Unganisha kwa kampeni au malengo mapana (kwa mfano, SDGs, ESG, mipango ya kukabiliana na hali ya hewa).
- **Kwa nini ni muhimu:** Hujenga kasi na kuhimiza kurudia.
- **Nani anapaswa kuitumia:** Timu mpya na zenye uzoefu, viongozi wa jamii, wafadhili.
- **Mfano:**

Mradi wa kusafisha huko Nakuru uliandika kazi yake kupitia TikTok na kupata mfadhili wa kampuni.

Kidokezo cha Kufundisha:

Waulize wanafunzi kuorodhesha "tabia 3 za mipango ya kijani kibichi iliyofanikiwa" ambayo wameona.

Zoezi la vitendo

Kazi

Tengeneza mpango wa msingi wa mazingira kwa jamii yako au mahali pa kazi.

Hatua

1. Chagua mandhari (kwa mfano, taka, nishati, miti, uchafuzi wa mazingira).
2. Tambua malengo na shughuli.
3. Ramani ya wadau wakuu na majukumu yao.
4. Weka viashiria 2-3 rahisi vya kufuatilia athari.
5. Rasimu ya mpango rahisi wa utekelezaji na mawasiliano.

Pato Linalotarajiwa: Uwasilishaji wa kikundi, mpango wa kuona (bango, chati ya kugeuza, slaidi za dijiti).

Kidokezo cha Kufundisha: Toa templeti ya ukurasa 1. Tumia matembezi ya matunzio au muundo wa kuhukumu rika.

Co-funded by
the European Union

ASANTE

DISCLAIMER:

GSMESKILL PROJECT N. 101091883 FUNDED BY THE EUROPEAN UNION. VIEWS AND OPINIONS EXPRESSED ARE HOWEVER THOSE OF THE AUTHOR(S) ONLY AND DO NOT NECESSARILY REFLECT THOSE OF THE EUROPEAN UNION OR THE EUROPEAN EDUCATION AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY (EACEA). NEITHER THE EUROPEAN UNION NOR EACEA CAN BE HELD RESPONSIBLE FOR THEM.

